

Avveckling? Jo, visst! Men det kommer att ta tid, lång tid ...

"Avveckling? Nej, tack!" Det hade gott kunnat vara regeringens devis så länge Björn Rosengren hade hand om energipolitiken. I och med senaste regeringsombildningen hör man andra takter. Centrala figurer — politiker liksom politiskt tillsatta tjänstemän — tillstår villigt att kärnkraften inte är något hållbart energislag, att den definitivt inte har framtiden för sig.

Regeringens företrädare i energifrågor talar numera om en *pågående energiomställning* — mot hållbara energislag och hållbar energianvändning. Retoriken är hurtig:

— Det handlar inte om att fantisera om en avlägsen framtid. Nu gäller det att hitta realistiska alternativ till kärnkraften. ... Motstående intressen måste komma upp ur skyttegravarna. ... Det kommer att kräva ett givande och tagande — från alla parter.

Så summerade den av regeringen utsedda energiförhandlaren, Bo Bylund ett seminarium som han bjöd in till 20 januari.

Vägen framåt heter "den tyska modellen", som i korthet kan beskrivas så här: Den politiska ledningen och kraftindustrin i Tyskland har "kommit överens" om att fastställa ett tak för kärnkraftens totala elproduktion. Industrin får sedan själv bestämma hur denna mängd kWh ska produceras: av många reaktorer under relativt kort tid, eller av några få reaktorer en längre tid.

Seminarieret samlade de flesta aktörerna på svensk energimarknad, och inom energipolitiken. Det råkade en rörande enighet om två punkter. Omställningen förutsätter två ting: samförstånd mellan parterna och tid, lång tid.

Bylund hade bjudit in en jurist från Tysklands miljödepartement. Även han betonade vikten av en lång omställningstid. Men beträffande samförståndet var han luttrad. Kraftindustrin är inte med på noterna när det gäller kärnkraftens avveckling i Tyskland. Det verkar som om industrin väntar ut den röd-gröna koalitionen. Kvitto på kraftindustrins inställning fick vi bara någon vecka senare då Vattenfall, en av de stora på den tyska el-marknaden, gick till angrepp mot avvecklingstanken.

Folkkampanjen såg det som värdefullt att öppna en dialog med både Bylund och Näringsdep:rets Claes Åhnstrand.

När vi träffades 11 februari förklarade Bo Bylund att regeringen kommit fram till att "tvångsmässig avstängning av kärnkraft inte var någon bra väg att gå". Exemplet Barsebäck 1 avskräcker. Ingen har råd med sådana kostnader. Därför hade regeringen, c och v sökt andra vägar. De hade fastnat för den tyska modellen.

Alternativen, de hållbara energislag som skall ersätta kärnkraften, måste få tid att utvecklas. Takten hitintills har varit seg, suckade Bylund.

Två veckor senare förklarade Claes Åhnstrand för oss att omställningen inte får kosta samhället och att alternativen måste vara företagsekonomiskt kostnadseffektiva. Viktigt, sa Åhnstrand, var att *de nuvarande investeringarna i kärnkraft utnyttjas fullt ut*. Grön el fasas in, så tillvida den är kostnadseffektiv. Några subventioner är inte att vänta. Nej, marknaden vet bäst. I fri konkurrens kröns den bästa tekniken med framgång.

— Vindkraftens prestationer hitintills har varit en besvikelse, suckade Åhnstrand. Alla forskningsmiljoner till trots.

Vi satt förstas inte som mossiga stockar under dessa seanser, utan påpekade att spelplanen lutar kraftigt, till kärnkraftens favör. Vi anförde att en överproduktion av el med icke hållbar teknik — kärnkraft och kol — utgjorde en effektiv propp som motade bort alternativ teknik. Marknaden hade inget behov av ny el från något håll. Alltså den politiska viljan måste kompletteras med incitament, med styrmedel.

Såg inte herrarna något problem med att kärnkraftsägarna håller på satsa miljarder på sina skraltiga reaktorer? Om nu dessa investeringar måste få utnyttjas fullt ut, innebär inte dagens ofantliga satsningar ett hinder för kärnkraftens avveckling? I den mån vi fick något svar var det nekande.

Konstigt var det också att människor som tror på marknaden inte tror att marknaden kan ge upphov till nya mönster när det gäller energianvändning. Att högre priser på personal har fött fram en hög grad av effektivisering och mekanisering i Sverige, det förstår ju alla. Men att högre eltaxor skulle besvaras med effektivisering (energispårande), miljövänliga investeringar i t.ex. motkraft och utnyttjande av spillvärme, och uppvärmning med lågradigare bränslen? Det föreföll tillhöra Avdelningen fromma förhoppningar. Alltså inget att bygga energipolitik på.

Nu är det kanske för tidigt att dra slutsatser. Dessa två herrar måste förhålla sig neutrala. Om de redan i början av förhandlingarna gav uttryck för sympati med våra idéer, hur skulle det se ut? Tanken är befängd. Det vill säga, deras tystnad kanske inte ska tas som avvisande eller brist på förståelse. Men det sagt, får jag en bestämd känsla av att jag närmar mig Avdelningen fromma förhoppningar!

För är det inte trots allt något lurt med "den tyska modellen"? Att poliiker beslutar om "successiv avveckling" men överlämnar verkställandet på en industri som kan förväntas göra allt vad den kan för att överleva?

— Charly Hultén

I DETTA NUMMER:

* Avveckling? Jo, visst!	1
* ÅRSMÖTET 2003	2
* MOX i Oskarshamn	3
* Remiss: Barsebäck 2 kan stängas	4
* Den opålitliga kärnkraften	5
* Riv Euratom-fördraget!	5
* ESS: Trumpetstöt från Köpenhamn	7

**Föreningens årsmöte hålls, som tidigare meddelats
lördagen 22 mars, kl 10-17.30
i SOL-huset (Barnängsgatan 23 i Sofia), Stockholm.**

OBS! INGEN DATUMÄNDRING!

Oförutsedda händelser fördröjde bokslutet och det har varit på tal, att skjuta årsmötet till ett senare datum. Ryktet om detta kan ha spridit sig inom föreningen. Men nu ser det ut som om siffrorna inordnar sig i sina kolumner till den 22a.

Tyvärr blir bokslutshandlingarna tillgängliga först vid mötet, från kl 9.

Var god, meddela kansliet om Du ämnar delta i årsmötet. Fax, telefonens röstbrevlåda, e-post — valet är fritt. Dels för att vi ämnar servera **en lätt måltid** och vill undvika att någon får gå hungrig från bordet, dels för att kunna meddela i fall något ytterligare oförusett skulle inträffa.

_____ÅRETS MOTIONER_____

1. Medlemskap efter förmåga.

Att föreningen inför en lägsta medlemsavgift, t.ex. 40 kr och uppåt.

2. Ändring av logotyp (=solmärket). Ett mer positivt budskap efterlyses.

3. Att föreningen byter namn

Att vara *mot* något är mer energikrävande än att vara *för* något...

Utöver de stadgeenliga punkterna tar vi upp några strategiskt viktiga diskussioner.

* Vi har två principiellt avgörande **motioner** att ta ställning till (se här intill).

* Vi måste tala allvar om **föreningens ekonomi**, närmare bestämt, hur den blivande styrelsen bör förhålla sig till föreningens sviktande intäkter. Vi har lyckats bryta anonymiteten som länge omgivit Folkkampanjen men vi har inte lyckats locka särskilt många nya medlemmar.

-----PROGRAM-----

Som "program" har vi tänkt oss vädra några frågor som upptagit avgående styrelsens hjärnor, och som kan bli avgörande för vår kamp under de närmaste åren.

En presentation förbereds särskilt

* TRANSMUTATION: HOT? LÖFTE? BÅDE-OCH?

Per Hegelund, som det senaste året arbetat intensivt mot ESS-projektet i Lund, har satt sig in i den kontroversiella tekniken, ett förvandringsnummer varmed besvärliga isotopers "liv" kan förkortas. Det finns miljövännar som förordar transmutation, många är emot. Vad säger vi?

I övrigt får vi välja fritt! Förslagsvis något av följande:

* **BARSEBÄCK 2** ska väck. Måste det ske ännu en katastrof innan regeringen törs ta steget?

* **EURATOM-FÖRDRAGET**, en av nuvarande EUs grundlagar, förordar utbyggnaden av kärnkraften i medlemsländerna. Det finns en rörelse som vill, i samband med renoveringen av EU i övrigt, riva upp avtalet och behandla kärnkraften som en miljöfråga

* **"DEN TYSKA MODELLEN" — BLUFF? ELLER AVVECKLING 'ABER MIT VERNUNFT'?**

Ledande politiker och tjänstemän tillstår villigt, att kärnkraften inte har någon plats i det framtida Sverige men lämnar avvecklingen till kärnkraftbolagen som gör vad de kan för att leva vidare.

Vad kan det bli av detta? Hur förhåller vi oss till en politikerkår som säger sig vilja avveckla?

Dörren på glänt?

MOX-BRÄNSLE FÄR ANVÄNDAS I OSKARSHAMN

20 december 2002 offentliggjorde miljöministern *Lena Sommestad* ett både oväntat och oroande beslut. Oskarshamns Kraftgrupp (OKG) beviljades tillstånd att använda MOX-bränsle (mixed oxide fuel) i en av sina reaktorer. Departementets pressmeddelande betonar att tillståndet är begränsat; det gäller ca 850 kg plutonium från det parti utbränt kärnbränsle som i decennier legat i Sellafield i väntan på upparbetning.

Miljöorganisationen Bellona kallade beslutet för en "julkupp" till OKG. Det är vida bekant att företaget lobbade hårt för att få ett Ja. En samlad miljörelse, däribland Folkkampanjen, har motsatt sig dels upparbetning, dels förbränning av MOX i svenska reaktorer. Såväl bränslet som dess avfall är plutoniumhaltiga. Miljörelsen har förordat ett alternativ till upparbetning, nämligen immobilisering genom förglasning av plutoniet.

Skälen till miljörelsens motstånd kan sammanfattas så här. MOX innebär

- * en ökad risk för reaktorolyckor
- * större problem med avfallshanteringen
- * ökad risk för kärnvapenspridning
- * fortsatta utsläpp från upparbetningsanläggningarna.

Så länge han var i tjänst stod förre miljöminister *Kjell Larsson* pall för OKGs påtryckningar. Larsson tycks ha varit mer medveten om miljökonsekvenserna av upparbetning och MOX-förbränning än vad efterträdaren *Sommestad* är. Eller så vägrade de tyngre hos honom.

För Larsson var det också en fråga om regeringens trovärdighet. Under hans tid vid rodret tog miljödepartementet aktiv del i de samnordiska försöken att få ett slut på miljöstörningarna från Sellafield. Att Sverige skulle samtidigt *bidra till* utsläppen från upparbetningsverket tedde sig både osmakligt och kontraproduktivt. Med vilken tyngd kunde Sverige ställa krav på Storbritannien i fråga om utsläppen om vi samtidigt lade in en beställning på upparbetat MOX?

CORE, en brittisk miljöorganisation, gör gällande att Sverige 1996 var på väg att återta partiet från Sellafield, utan bearbetning, till direktdeponering här hemma, men att BNFL raskt gav partiet förtur och upparbetade alltihop 1997.

Tvivelsfrön

Det är alltför enkelt att förklara tillståndsbeslutet med personbytet på ministerposten. Frågan har även andra sidor, från det krasst företagsekonomiska till rafflande stormaktspolitiska.

Kan vi verkligen lita på att OKG nöjer sig med att bruka MOX under en begränsad period? Att ställa om, kanske bygga om, reaktorn, att utbilda personalen, allt detta kostar på. Varför skulle OKG vara så angelägen om att få ta på sig sådana kostnader och sedan återgå till normal drift?

Miljöminister *Sommestads* pressmeddelande betonar att tillståndet är "ett undantag" och försäkrar att det inte innebär någon förändring av Sveriges uppfattning om "hur svenskt kärnbränsle ska hanteras".

Så långt så gott. Men det finns avfall efter annat kärnbränsle och andra plutoniumrester än de svenska.

USA och Ryssland har dividerat om hur man ska minska sina respektive kärnvapenarsenaler på ett garanterat oåterkalleligt sätt. Frågan har hög prioritet för båda länderna och USA har förklarat sig villigt att stödja det ryska programmet

ekonomiskt. Fram till december 2002 var bägge parter inriktade på s.k. immobilisering av plutoniet i puckliknande ceramikkulor. Så bytte regeringen Bush fot och förordade upparbetning och återbruk av plutoniet som kärnkraftsbränsle.

En insats för världsfreden?

"The Western Option", det västerländska alternativet. Så heter en plan för att minska kostnaderna för Rysslands nedrustningsåtagande. Planen har kläckts av den föga kända sammanslutningen Nuclear Disarmament Forum AG (NDF) med bas i Schweiz. Sverige deltar i NDF genom statligt delägda Vattenfall.

Planen kan liknas vid ett leasningsarrangemang, där MOX-bränsle som produceras i Ryssland (Krasnoyarsk) av f.d. vapenplutonium, köps och förbränns i västeuropeiska kärnkraftverk. Avfallet skeppas sedan tillbaka till Ryssland.

Vad har allt detta med Sydkraftägda OKG att göra? Ja, det är just frågan. Vid en ceremoni i höstas hedrades nämligen OKGs VD *Patric Ramberg* av NDF vid en ceremoni i Schweiz för sin "insats för världsfreden." rapporterade Greenpeace 11 okt.

Greenpeace Nordens *Dima Litvinov* avvisar planen som en plöj för att stärka kärnkraftens ställning - i Ryssland, men även i de länder som beslutat sig för avveckling:

— Hela planen är ett försök av kärnkraftsförespråkarna att utnyttja den allmänna rädslan för kärnvapen och terrorhot, för att tvinga fram en statlig finansiering av fortsatt kärnkraftsdrift, varnar *Litvinov*.

Han håller för troligt inte att OKG är tänkt att ingå i planen.

Regeringen har förnekat något som helst samband mellan OKGs tillstånd och NDF-planen.

Frågan om finansieringen av omställningen i Oskarshamn framstår som en nyckel härvidlag. Skjuter svenska staten till pengar, har man fått svar på frågan. Hur ser den kalkylen ut annars, rent företagsekonomiskt?

Folkkampanjens *Ingeborg Kleinhans* vände sig till OKG och frågade om företaget avsåg att använda ryskt kärnvapenplutonium som bränsle. Hon fick det förvånande svaret (14 jan), att man redan "använt nukleärt material av militärt ursprung" i egen bränsletillverkning. I fråga om MOX-avfallets hantering lämnade OKG en brasklapp: "Om inte statsmakterna önskar en annan hantering" kommer OKG att direktförvara avfallet i Sverige. ☩

Red. riktar ett särskilt tack till Ingeborg Kleinhans för rikliga underrättelser.

LÄS MER..

på svenska:

— greenpeace.se/np/s/ Välj "Kärnkraft" under Kampanjer

— folkkampanjen.se/ bl.a. *Medsols* 2002:1; 2001:4

Sök även på "mox" i sidans sökruta för föreningens övriga agerande och yttranden i frågan.

på engelska:

— bellona.org/en/energy/

— greenpeace.org/campaigns/intro?campaign_id=4020

— whitehouse.gov/news/releases/2002/12/WMDStrategy.pdf för USAs inställning till hur vapenplutonium ska tas om hand

— dpi-zug.org för information om "the western option".

Folkkampanjen i remisskrivelse: Barsebäck både kan och bör stängas!

Föreningens remisskrivelse om huruvida det är möjligt att stänga världens sämst placeade kärnkraftverk spänner över ett brett spektrum av delfrågor. Här kan vi bara några få god bitar tas med. Texten i sin helhet står på vår hemsida (adress, sid 8).

- Sedan den energipolitiska överenskommelsen 1997 har staten i praktiken accepterat att kraftbolagen lagt ner reservkraft motsvarande 1200 MW. Detta är lika mycket som den sammanlagda effekten från Barsebäcksreaktorerna.
- Sedan 1997 har ca 150 000 värmepumpar installerats i landet. Detta kan beräknas ha ökat effekteterfrågan vid kall väderlek med i storleksordningen 200 MW.
- Tillgång till vattenkraft (magasinsfyllnadsgrad) påverkar elpriset mycket kraftigt (upp till 60 öre/kWh och mera). En stängning av BB-2 påverkar elpriset mycket marginellt (något öre/kWh eller delar av ett öre).
- Tillgången på el till industrin minskar med ökande andel elvärme. Elvärmen består till övervägande delen av kärnkraftsel (mer än 40 TWh/år).
- Klimatet och miljön förbättras om kärnkraften avvecklas samtidigt med elvärmen. All minskning av elanvändningen påverkar miljön mycket positivt.”

Löftena som skulle tillåta en "avveckling med förnuft" har brutits. Vi kommenterar dem punkt för punkt. Bl.a. lovades att direktverkande eluppvärmning skulle motverkas. Det blev ju tvärtom! Det stod också, och vi citerar: Säkerhetssynpunkter blir avgörande för den ordning i vilken reaktorerna tas ur drift. Ja, i så fall är det bara att ta fram grävskoporna. Barsebäck, världens sämst placerade kärnkraftverk, borde naturligtvis stängas först.

"Hade linje 2-partierna fullföljt sina löften hade kärnkrafts-avvecklingen varit långt gången idag. Att så inte har varit fallet, kombinerat med 1997 års energipolitiska beslut (där även de s.k. avvecklingspartierna c och v deltog) som bl.a. slopade slutåret 2010, ger inte trovärdighet till dagens energipolitik./---/ Förhandlingarna med industrin om en avveckling enligt "tysk modell" har startat med förre näringsminister Björn Rosengrens uttalande om en "avveckling" på 30-40 års sikt; alltså ingen avveckling alls."

Vi kommenterar energibalansen ...

"Sveriges energiomsättning har legat kring ca 450 TWh/år ända sedan ca 1970. /---/ Vi har idag en elanvändning på ca 150 TWh och av detta är mer än hälften onödig. De som idag påstår att vi behöver mera el bör tänka efter!

Eftersom vi inte behövde mera elproduktionsanläggningar efter ca 1970 men ändå byggde ut kapaciteten med ca 100 % har vi haft konstant "elrea" under mer än två decennier.

"Elen har dumpats i lågvärdig elvärme i direkteluppvärmda småhus (ca 500 000 st), avkopplingsbara elpannor och stora värmepumpar i fjärrvärmen. /---/

Kärnkraften har en verkningsgrad på ca 30 %. Spillvärmen från kärnkraften motsvarar energimässigt hela Sveriges elanvändning! Med denna enorma energimängd värmer vi havet runt våra kuster - helt i onödan." /---/

... och effektbristen:

"Den förmodade effektbrist som kan komma att inträffa om BB-2 stängs infaller, om den infaller, under förhållanden som inträffar kanske i genomsnitt vart 10-30 år. Dessutom under en tidsperiod som kan räknas i enstaka timmar. Det är inte rimligt att hålla ett baskraftverk, som BB-2, i drift med hänvisning till något som kan komma att inträffa så sällan." /---/

BB-2 är ett baskraftverk. Toppeffekter tillgodoses med kolkraftverk, oljekondenskraftverk och sist med gasturbiner. Genomförandet av den gemensamma nordiska elmarknaden har medfört ett mindre behov av reservkraft (toppeffekt) eftersom man kan samordna detta behov inom området." /---/

Ingen garant för låga elpriser!

"Stängningen av BB-2 kommer att påverka elpriset ytterst marginellt. Torrår eller våtår påverkar elpriset mycket mera. Detta ser vi väldigt tydligt just denna höst och vinter." /---/

Och vi avslutar:

"Om man stänger BB-1 nu eller senare kommer inte att påverka koldioxidutsläppen mer än högst marginellt. Den onödiga ökningen av elvärmen i form av bl.a. värmepumpar kommer kanske snarare att innebära ett ökat koldioxidutsläpp om man skjuter på stängningen.

Just i vinter har det blivit övertydligt hur den effektslukande elvärmen (mer än vad hela kärnkraften kan producera), som tillkommit genom kärnkraften, innebär stor produktion i kolkondenskraftverk (verkningsgrad ca 30 %). Vi får stora utsläpp av bl.a. koldioxid.

Ju snabbare man stänger BB-1 ju större blir miljövinsterna i hela uranbränslekedjan. Altifran mindre uranbrytning, mindre anrikning, osv till mindre radioaktivt avfall (som vi inte vet hur vi ska hantera i det långa tidsperspektivet).

Katastrofriskerna minskar. Speciellt hotet mot Danmark och de bördiga skånska jordarna minskar. Hur skulle svenskarna reagera om Danmark hade ett kärnkraftverk i Vaxholm synligt från Stockholm? Om man dessutom visste att detta kärnkraftverk var olönsamt att driva och var en samhällsekonomisk förlustaffär för Danmark? Att man lovade svenskarna att stänga verket år efter år utan att infria sina löften?"

Remissen avfattades av ordf. Jorma Kahanpää

Den opålitliga kärnkraften

Det brukar sägas att "svensk kärnkraft är säker" till skillnad från andra länders. Det finns ingen statistik som stöder denna fras. Tvärtom har svenska kärnkraftverk råkat ut för relativt många incidenter som noterats och rapporterats till IAEA (frilansjournalisten Fredrik Lundberg har gjort berömvärd kartläggning i Ordfront Magasin i maj 2002). Jämfört med andra västliga länders kärnkraft avviker inte Sveriges kärnkraft positivt snarare tvärtom.

Men givetvis är problemen större med vissa sovjetbyggda reaktorer som saknar reaktorinneslutning. Att vissa utländska reaktorer är sämre är naturligtvis ingen garanti för att en olycka inte skulle kunna inträffa även i Sverige.

Ett ibland förbisett problem är att man aldrig kan lita på att en reaktor levererar ström till nätet. Om det inträffar ett säkerhetsrelaterat problem i reaktorn måste den nödstoppas och vara avställd tills säkerheten åter kan garanteras.

Den 15 januari i år stängdes Barsebäck 2 av, eftersom man funnit lösa rördelar från en reparation i somras inne i ett cirkulationssystem, som delvis hejdade flödet. Reaktorn skulle enligt de första uppgifterna tas ur drift "minst tre veckor" och vara i drift igen omkring 7 februari. Nu är detta datum framflyttat till 25 februari. Barsebäck 2 är alltså helt oplanerat avställd under sex av årets kallaste veckor. Avställningen har pliktskyldigt och kortfattat rapporterats i TV, medan t ex landets största morgontidning, Dagens Nyheter, helt förtigit nyheten!

Hela vintern fram till mitten av januari var en annan reaktor avstängd. Sveriges äldsta och minsta reaktor, Oskarshamn 1(O1), har varit avstängd för en omfattande reparation och uppgradering under drygt ett år. Från början meddelades att reaktorn skulle tas i drift i september, sedan oktober, sedan slutet av november, sedan på julafton. Till slut blev det i mitten av januari.

O1 invigdes 1972. Sommaren 1992 upptäcktes ett oväntat och dittills okänt säkerhetsproblem vid Barsebäckverket. Nödskylsystemets vattenintag sattes igen, vilket riskerade säkerheten. Den 17 september samma år drog kärnkraftsinspektionen i tillstånden för fem reaktorer (Barsebäck1 och 2, Oskarshamn1 och 2 samt Ringhals 1). Reaktorerna var avställda flera månader, men turligt nog var det inte mitt i vintern. O1 förblev avställd i tre och ett halvt år! Man gjorde stora ombyggnader till en kostnad på en miljard, och har nu pumpat in ytterligare två miljarder i denna gamla reaktor. Det är naturligtvis en provokation mot de människor som hoppats på en successiv avveckling av kärnkraften, och ett bevis på den totala bristen på politisk styrning i denna fråga.

Totalt har O1 faktiskt varit ur drift mer än halva tiden sedan 1992! (Under de 10 år och 5 månader som gått sedan dess har reaktorn bara producerat el under 4 år och 10 månader, resten av tiden har den stått still källa: Statens Kärnkraftsinspektionens kvartalsrapporter) Ekonomin för denna reaktor är naturligtvis starkt negativ, men detta kan vi inte kartlägga eftersom Sydkraft täcker alla kostnader för verksamheten vid Oskarshamansverket, som alltså är skyddat från marknadens krafter.

—Kjell Andersson

Riv upp Euratom-fördraget!

Åtta av dagens 15 EU-medlemsstater har kärnkraft. Av dessa avser åtminstone 4 att sluta parentesen. Tre av länderna är kärnkraftfria. Av de tio s.k. kandidatländerna har fem kärnkraft. Andelen kärnkraftfria stater blir större när EU nu utvidgas.

I ett sådant läge är det märkligt att en av EUs grundlagar, Euratom-fördraget — oförändrad sedan 1957 — förordar vidare utbyggnad av kärnkraften. Inte bara förordar. Enligt ett alldeles färskt förslag ska Euratoms lånefond utökas med 2 miljarder euro, från 4 till 6 md. (Gissa vem som betalar!)

Enligt kommissionär Loyola de Palacio, som lanserat förslaget som en del av sitt kärnkraftspaket, ska pengarna användas uteslutande för att bekosta *avställningen* av kärnkraftaggregat. Vissa kärnkraftsmotståndare välkomnar därför förslaget medan andra, bl.a. Friends of the Earth Europe och INFORSE, tvivlar. De frågar sig: Hur ska länderna återbetala lånen när förslaget inte ger några penningvinster?

Organisationerna, De gröna i Europaparlamentet, liksom Tyskland, Österrike och Belgien avvisar förslaget.

De två övriga delarna av paketet avser att centralisera makten i de Palacios händer. Det ena förslaget handlar om en gemensam plan för kärnavfallshantering. Orter ska ha utsetts till 2008 och anläggningarna skall ha tagits i drift senast 2018.

Det tredje förslaget är mycket sammansatt. Dels föreslås gemensamma regler för reaktorsäkerhet, dels ett förbud mot att avfallshanteringsmedel används till annat än avfallshantering, dels nya, offentligt förvaltade nationella avfallsfonder. SKI har uttalat sin skepsis, bortsett från inrättandet av fonderna.

Inför EUs utvidgning ses unionens grundlagar över. Euratom undantaget. Det var i alla fall inte meningen att fördraget skulle ses över. Men alltför — organisationer liksom länder som Tyskland, Österrike, Belgien och Irland — kräver att fördraget inte bara ses över, utan rivs upp. Martin Rocholl, FoEE, förklarar:

— *Euratom är otidsenligt, odemokratiskt och partiskt. Fördraget är en sorglig rest från det förgångna och behöver ersättas. En utvidgad EU behöver en gemensam ram för dess energistrategi, en politik som prioriterar nya, rena, förnybara och effektiva energislag, inte en som favoriserar farlig och smutsig kärnkraft.*

Kritikernas huvudkrav är, att kärnkraften inordnas i unionens övriga miljöpolicy, att den underställs arbetet mot en hållbar utveckling i vår världsdal. MEP Claude Turmes (Luxembourg) sammanfattar De grönas kritik:

— *Innan man ökar kommissionens makt och kompetens i dessa frågor måste man först reformera Euratom-fördraget, och det från grunden. Reformarbetet måste avskaffa de nuvarande marknadsförvrängningar till kärnkraftens förmån — offentligt bekostade FoU-program, billiga lån och statssubventioner.*

Vi får lov att följa upp dessa initiativ här i Sverige under kommande verksamhetsåret. ♣

Läs mer hos:

foeeurope.org/activities/nuclear/nuclear.htm

inforse.org/europe/eupolicy.htm

greens-efa.org/en/press/

europa.eu.int/comm/energy/nuclear/new_package.htm

antenna.nl/wise (Nuclear Monitor)

Tankestoff & Debatt

Många av dagens vuxna var inte med 1980. Att skriva öppna brev och kommentarer är ett sätt att få Folkkampanjens budskap fram till dem. Det är fritt fram att låna, att 'planka' ur insändarstickan och läsarbreven på dessa sidor. (Det gäller för all del hela tidningen!) Skicka dina bidrag elektroniskt eller per fax eller post till kansliet (adresserna sid 12). Bidragen tas med i mån av plats. — Red.

Vi behöver inte fler kärnkraftverk

Enligt Nils Andersson, direktör på Vattenfall, skapar vi i vår artikel den 1 februari myter om elmarknaden. Vi anser att den är monopolartad medan Nils Andersson tycks mena att den närmast är ett skolboksexempel på fri konkurrens. /---/

Andersson är också blygsam om Vattenfalls makt över energipolitiken. Formellt är det sant att regeringen styr. Men som mp visat i vår KU-anmälan har näringsdepartementet under Rosengrens ledning avstått ifrån att använda ägardirektiv. Riksdagsbeslutet om att Vattenfall ska använda sina resurser för omställning av energisystemet i Sverige har bolaget struntat i för att i stället köpa tysk kärnkraft och tyska och polska kolkraftverk.

Andersson anser inte att en styckning av Vattenfall skulle vara till gagn för konkurrensen på den svenska energi-marknaden. Det är bara att konstatera att Konkurrensverket upprepade gånger dragit en annan slutsats.

Andersson vill ha kvar elvärmen och det är ju inte så förvånande, för om den börjar avvecklas står kraftindustrin med en stor överkapacitet och effektbristen med dess prishöjande effekter blir ett minne blott. Men en förutsättning för att bevara elvärmen är just att kostnaden inte betalas direkt av elvärmekunderna utan smetas ut över alla elkunder.

Det är orimligt att hela elsystemet ska dimensioneras för elvärmens behov till en kostnad av många miljarder, en kostnad som nu delas av alla konsumenterna. Om inte den nuvarande "marknaden" kan göra något åt sådana missförhållanden bör den förändras. Högre andel rörliga priser är en möjlighet. En annan möjlighet som borde utredas är att elkonsumenterna köper el till spotpriser av nätbolagen. Elvärme skulle inte längre vara ett attraktivt alternativ för dem som bygger nytt och intresset för alternativa lösningar på uppvärmningen under de kalla vintermånaderna skulle öka. Det skulle självklart uppstå en prisförsäkringsmarknad men den enskilda konsumenten skulle då få betala för sin egen konsumtion, inte för andras.

Andersson menar intressant nog att "elvärmen inte medför några koldioxidutsläpp eftersom elen i Sverige produceras med vattenkraft och kärnkraft". Plötsligt, när det passar, är elmarknaden svensk och inte nordisk! Att det just är den stora mängden elvärme som gör att importen från länder som Danmark och Polen ökar kalla vinterdagar passar plötsligt inte in i Anderssons argumentation.

Vi gläder oss dock åt att Nils Andersson är ense med oss om att det inte finns någon elbrist i Sverige, och hoppas att populistiska agitatorer från m, fp, kd och ibland s tar lärdom. Konsekvensen av vad Nils Andersson säger är att det går bra att stänga Barsebäck 2 utan att det blir mörkt och kallt. Det verkar ju också troligt eftersom den faktiskt är stängd sedan mitten av januari för obestämd tid framåt. Vi har också klarat oss utan Oskarshamn 1 större delen av vintern och merparten av de senaste elva åren. /---/

Ingegerd Saarinen, riksdagsledamot (mp)

Maria Wetterstrand, språkrör (mp)

Göteborgs-Posten 20 februari

Tänk om Sverige hade vågat att satsa på vindkraft

Nyligen kom beskedet att Saab inte får en Jas-order från Polen. Orderportföljen för svenska stridsflygplan är utomordentligt mager. Ännu sämre gick det för försöket att tillverka civilflygplan. Saab fick lägga ner produktionen redan efter ett fåtal år.

Saab har fattat många felaktiga strategiska beslut om sin produktion under de senaste årtiondena. Ett annat sådant felaktigt beslut var att inte våga satsa på vindkraft, trots att företaget hade ett stort kunnande både i aerodynamik och i produktionsteknik som lämpade sig för att bygga vindkraftverk. Och trots att de svenska skattebetalarna satsade stora belopp på vindkraftsforskning.

En rad danska företag vågade däremot satsa på den nya miljövänliga framtidstekniken. Idag är företag som Vestas, Neg-Micon, Bonus och Nordtank världsledande på en marknad som växer med 25-30 procent om året och som har haft denna fantastiska tillväxt under ett pr årtionden.

Vindkraftsföretagen ger, inklusive underleverantörer, jobb åt 25 000 danskar och vindkraftverk är Danmarks största industriella exportvara. Vindkraften svarar redan för 15 procent av Danmarks elproduktion, och målet är 50 procent. Vindkraftsföretagen har varit de stora vinnarna på Köpenhamnsbörsen under de senaste åren.

Förklaringen till att de danska företagen var så framsynta är flera. De var mindre mekaniska verkstadsföretag som uppfattade vindkraft som ett spännande nytt område. De hade ett positivt stöd från de danska politikerna av alla kulörer och av den danska allmänheten.

De hade framför allt inte låsningar till kärnkraften på samma sätt som de svenska storkoncernerna. Här trodde ju alla på Asea-Atoms ljusa framtid, detta företag som idag har sålts ut och inte ens vill vara med och bjuda på den nya finska reaktorn.

Danskarna satsade rätt, på framtid och miljövänlig teknik, medan svenskarna höll fast vid en bransch på nedgång. Det är dags att vara efterklok och gratulera danskarna.

— Kjell Andersson
vice-ordf., Folkkampanjen mot kärnkraft-kärnvapen
Dagens Nyheter 13 jan 2003

Natos doktrin blockerar kärnvapenedrustningen

Varför behåller Nato en strategisk doktrin som innebär att alliansen kan tänka sig att använda kärnvapen utan att vara anfallen med kärnvapen, trots Natoländernas stora militära överlägsenhet, utan atomvapen, mot varje tänkbar motståndare?

Sören Torstensson ger i sitt svar (SvD 26/11) /.../ förklaringen att detta är en "politisk markering". Just det. Och Indien och Pakistan har gett samma "politiska markering". Hur skall man kunna stoppa spridningen av kärnvapen till Iran och Taiwan, till Algeriet och Afganistan och till land efter land om Nato anser sig behöva kärnvapnen? Hur skall man kunna hindra att kärnvapenspridningen når terrorister? → →

En replik på tidigare inlägg av Sune Ekbåge och Christer Larsson, båda från Pappers:

Journalister vilseför om Barsebäck

/---/ Effektbrist under några timmar en mycket kall vinterdag ska inte lösas med kärnkraft. Kraftindustrin har valt den billigaste lösningen för detta problem, det vill säga med import. Det finns i dag elkablar till Sverige på cirka 9000 MW, betydligt mer än de 600 MW som Barsebäck 2 producerar.

Därför har kraftindustrin av ekonomiska skäl valt att lägga svenska reservkraftverk motsvarande cirka 3000 MW i malpåse under den senaste femårsperioden. Att under korta perioder importera kolkraft är faktiskt lättare att försvara än import av miljöfarligt kaffe eller miljöfarliga bananer.

Sedan 1997 har den genomsnittliga nettoexporten av el från Sverige varit cirka 3 TWh, alltså nästan lika mycket som Barsebäck 2 producerat. Den nuvarande hysterin på elmarknaden är i första hand en följd av kraftindustrins skickliga manipulationer av okunniga journalister samt av spotpriset på Nordpool.

Visserligen har vi i vinter importerat mer än vi exporterat, men det är naturligt när vi har det värsta torråret på 50 år. Vi ska väl inte ha kärnkraftverk som bara körs någon vintermånad vart 50e år?

Den svenska pappersindustrin kommer nästan inte alls att märka av stängningen av Barsebäck, lika lite som man förra året märkte av stängningen av Oskarshamn 1. I själva verket kommer massa- och pappersindustrin på sikt att kunna bli självförsörjande på el med hjälp av ny teknik, så kallad svartlutsförganing. På kort sikt kommer massaindustrins produktion av egen mottryckskraft att ekonomiskt gynnas av det kommande elcertifikatsystemet.

Det verkar som många ledande politiker har glömt att vi faktiskt haft en folkomröstning i Sverige som resulterade i att kärnkraften ska avvecklas. Varför ska vi ha folkomröstningar om inte politikerna respekterar resultatet? För varje år som Barsebäck 2 är i drift uppstår till exempel 15 ton högradioaktivt avfall som vi överlämnar till kommande generationer utan att veta hur det på ett säkert sätt ska hanteras.

Vad väntar politikerna egentligen på?

— Göran Bryntse,
KTH och styrelseledamot i Statens Energimyndighet
Svenska Dagbladet 17 februari

Vid förhandlingar om kärnvapenedrustning i FN och andra sammanhang har jag ofta frågat delegater från Natoländer, till exempel Norge och Danmark, varför man har så svårt att stödja konkreta förslag till kärnvapenedrustning.

Man hänvisar uppgivet till USA. Sverige skulle inom Nato bli lika bakbundet i arbetet för kärnvapnens avskaffande. Människligheten och kärnvapnen kan i längden inte samexistera. Endera kommer att avskaffa den andra.

— Gunnar Westberg
ordf., Svenska Läkare mot Kärnvapen
Svenska Dagbladet 3 dec 2002

Vari består en 'opinion'?

Återigen har ett opinionsinstitut undersökt svenskarnas inställning till kärnkraften. 62 procent av de tillfrågade ville ha kvar Barsebäck 2, 24 procent ville stänga.

Och som vanligt vet vi väl inte, vilken förhandsinformation om kärnkraften man gav åt de personer som svarade på enkäten.

Tänk själva: Om man skall svara *ja* eller *nej* på en fråga i ett ärende som man inte är särskilt insatt i, är det då säkert att svaret — ja eller nej — är så väl genomtänkt? I

kärnkraftsfrågor påverkas svaren rimligen också av att tongivande debattörer ständigt framhäver kärnkraftens nödvändighet, medan man mera sällan kan läsa inlägg om kärnkraftens risker och ständiga olägenheter för miljön.

Det vore för övrigt intressant att veta, vad initierade personer skulle svara på t.ex följande frågor:

* Tycker Du att Sverige har någon skyldighet att ta hänsyn till Danmarks krav, att Barsebäck 2 skall stängas?

* Tycker Du att Sverige har någon skyldighet mot dem som i decennier har fått sin livsmiljö förstörd av uranbrytningen i olika länder?

* Tycker Du att de styrande i Sverige har tagit hänsyn till att den segrande linjen — linje 2 — vid folkomröstningen om kärnkraft 1980 talade om att "förhindra direktverkande elvärme i ny permanent bebyggelse"?

Satsa rejält på lämpliga energikällor, t.ex. vindkraft och bergvärme, och på effektivisering! Då kan vi sluta importera kol-energi, och då kan vi också stänga Barsebäck 2 i år!

— Thorild Dahlgren, Gävle
Gävle Dagblad, januari

ESS:

Trumpetstöt från Köpenhamn

"Ifølge Mads Nikolajsen, sekretær for den venstresocia-listiske grønne gruppe i Nordisk Råd, og journalist Alan Høgsbroe fra radioavisen, vil den danske delegation i NBR ikke længere foreslå en anbefaling af ESS-projektet."

Detta glädjande besked fick Folkkampanjen 4 februari från vår kollega Niels Henrik Hooge, Barsebäcksoffensiven, i Köpenhamn. Meddelandet signalerar en liten delseger i vad som ser ut på att kunna bli en långdragen kamp om Lunds kommuns och Lunds universitets önskan att locka till sig en neutronspridningsanläggning, ESS (se *Medsols* 3+4/2002).

Anläggningen är tänkt att stå på de bördiga markerna strax öster om Lund och inom synhåll för såväl Lunds lasarett och idag fridsamma villaområden. Explosionsrisk och täta transporter av radioaktiva ämnen till och från anläggningen talar mot planerna.

Det var just Danmarks delegation som förordade en satsning på ESS i Lund. Deras kovändning beror på idogt informationsarbete från Niels Henriks med fleras sida, bl.a en gemensam skrivelse från Friends of the Earth Denmark (NOAH), Det Økologiske Råd, Barsebäcksoffensiven och Folkkampanjen, som representeras i arbetsgruppen av Per Hegelund. ☘

Mer om ESS i ett kommande *Medsols*. Läs även på vår hemsida.

-----KALENDARIUM mar-maj 2003-----

- LÖRDAG 22 MAR**   **RIKS ÅRSMÖTE 2003 i Solidaritetsrörelsernas hus ("SOL-huset"), Stockholm, adress nedan**
- TISDAG 1 APR**   **NÄTVERKET FÖR KÄRNVAPENNEDRUSTNING**
kl 19 "Kärnvapnen – vem bryr sig?"
Ett samtal om hur unga människor i olika former arbetar för kärnvapennedrustning.
Medborgarhuset rum 401, Stockholm
- FR-LÖ 18-19 APR**   **Kampanjmöte om Euratom-reform i Bryssel (Europaparlamentet)**
- LÖRDAG 26 APR**   **TEMA TJERNOBYL: "Kärnkraften, ett haveri" seminarium, kl 13-(15), ABF-huset, Stockholm. Arrangeras av Stockholms lokalgrupp**
- TISDAG 6 MAJ**   **kl 13-16 "Kärnvapenfrågorna i undervisningen" Lärarhögskolan, Rålambsvägen 24-34, K-aulan**
Arrangeras av Nätverket för kärnvapennedrustning i samverkan med Lärarhögskolan.
Kontakt: Ulla-Britta Larsson, tel 08 - 646 21 51

EU ställer krav

Sverige brister i fråga om MKB

EU kräver att medlemsländerna utför miljökonsekvensbeskrivningar inför stängningen och nedmonteringen av sina kärnkraftanläggningar. Man ska också redovisa miljökonsekvenserna av bortfallet av reaktorerna, av ersättningskraften o.s.v.

Sverige har underlåtit att göra en sådan MKB när Barsebäck 1 stängdes och kommissionär Margot Wallström utdelar nu smisk på fingrarna.

Sverige anför till sitt försvar att EUs lag inte fanns när beslutet om BB1 fattades. Någon retroaktiv verkan står ju inte i lagen. Men rättning i ledet ska det va' och ett tillägg till den svenska förordningen är på gång.

Tänk om Wallström skulle kräva en MKB för varje puttrande reaktor!

Källa: Från Riksdag & departement 35/2002

PRESSTOPP

Minuterna innan tidningen gick till tryck kom beskedet, att frågan om Barsebäck 2 förs över till Bo Bylunds pott (se sid 1).

Man får hoppas att c och v inte behöver kivas över några futtiga 30 silvermynt!

Självklart föranleder detta en strategidiskussion vid årsmötet. Kom! (mötesdetaljerna, sid 2)

Medsols nr 1 ----- sid 8----- mars 2003

Medsols är Folkkampanjens mot kärnkraft-kärnvapen medlemstidning. Ansvarig utgivare är föreningens ordförande, Jorma Kahanpää. Manusstopp för detta nummer: 3 mars 2003. Föreningens adress är Barnängsgatan 23, 116 41 Stockholm.
Tel. 08—841490 ✦ fax 08—845181 ✦ e-post: info@folkkampanjen.se ✦ Internet: www.folkkampanjen.se

Medlem blir man genom att sätta in 200 kr på pg 300 90—5.

VÄLKOMMEN TILL ÅRSMÖTET 22 MARS --se sid 2